

בעזהשי"ת

קונטרס

חידושי ש"י תורה

פרשת מטות

יו"ל על ידי

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל

מסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

קרית יואל - בני ברק

כיתה ח'

חידו"ת לפרשת מטות

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' זאת חקת התורה וגו' וצום אל הלכות גיעולי כלים ממדין. והקשה הרמב"ן למה הזהיר אותם עתה בהגעלת כלי מדין מאיסורי הגוים, ולא אמר להם מתחילה הלכות אלו בכלי סיחון ועוג שלקחו גם אז את שללם. ונראה עפ"י מה שאמרו חז"ל על הפסוק ובשלו בפרור (במדבר י"א) והלא לא ירד המן לקדירה מעולם, אלא מלמד שמשנתנה להן לכל המתבשלין בקדירה. ואם כן כל זמן שהי' להם המן, לא הי' צורך להם להשתמש בכלי מדין, ומשום זה לא נצטוו במלחמת סיחון ועוג על הלכות גיעולי עכו"ם, מה שאין כן עכשיו במלחמת מדין שבמלחמה זו היתה תלויה הסתלקות משה רבינו ע"ה כמו שאמר לו השי"ת נקם וגו' אחר תאסף אל עמך, והרי המן הי' בזכות משה כדאיתא בגמ' (תענית ט.), ואם משרע"ה יסתלק יחדל המן מלירד, ואם כן יצטרכו להשתמש בכלים שלקחו מהשלל לבשל בהם מאכלים אחרים, ומשום זה נצטוו עכשיו בהגעלת כלי עכו"ם כי במלחמת מדין היתה תלויה הסתלקות משרע"ה.

(דברי יואל)

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' זאת חקת התורה וגו' כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וגו'. איז באקאנט די קשיא פון די ראשונים פארוואס נאר נאך די מלחמה מיט מדין האט השי"ת באפוילן די הלכות פון כשר'ן די כלים, און נישט נאך די מלחמה מיט סיחון ועוג. (ועי' בתורה שלפני זה). נאר ענטפערט דער רבי ז"ל אין דברי יואל, אז אין מדרש שטייט אז די מלחמה מיט סיחון איז געווען ערב שבת, און ווען זיי האבן געענדיגט די מלחמה איז עוג ארויס געגאנגען אנטקעגן די אידן און די אידן האבן נישט געוואלט מחלל שבת זיין, האט משה רבינו אפגעשטעלט די זון ביז ווען די מלחמה האט זיך געענדיגט. קומט אויס אז גלייך ווען די מלחמה האט זיך געענדיגט איז געווארן שבת, און אין שבת האט מען דאך נישט געקענט כשר'ן די כלים, און נאך שבת זענען שוין געווען די כלים קיין 'בן יומי', און די תורה האט געהייסן כשר'ן נאר כלים 'בני יומן' וואס די טעם וואס ס'איז איינגעזאפט אין די כלי האט נאך א גוטן טעם, וועגן דעם האט מען דעמאלטס נישט מצווה געווען אויף די הלכות, אבער נאך מלחמת מדין האט שוין יא אויסגעפעלט צו באפעלן אויף הלכות גיעולי נכרים.

ויגשו אליו ויאמרו גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו, פירש"י נבנה למקננו פה, חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם, שהקדימו מקניהם לטפם, אמר להם משה לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל, בנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לצאנכם.

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעענדיג - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

בס"ד

ואפשר לבאר כוונתם שהקדימו מקניהם לפני בניהם ובנותיהם, ומשה הקדים את בניהם ובנותיהם לפני מקניהם, על פי מה שמבואר במדרש (ב"ר פל"ג ס"א) אלכסנדר מוקדון הלך לאחורי הרי החושך, שלח לקרוא למלך של אותו מקום, אמר לו רצוני לראות איך אתם דנין דיני ממונות שבין אדם לחבירו, יום אחד כאשר ישבו שני המלכים יחד בא אחד והתלונן על חבירו, אמר לפני המלך זה האיש מכר לי חורבה אחת ומצאתי בה מטמון, ועל זה היה ריבם, הלוקח אמר חורבה קניתי מטמון לא קניתי, והמוכר אמר חורבה ומה שבה מכרתי, שאל המלך לאחד מהם יש לך בן אמר לו כן, שאל לאחר יש לך בת אמר לו כן, אמר לכו והשיאו זה בזה ויהא המטמון לשניהם, ראה המלך שאלכסנדר יושב ותמה, שאל לו וכי לא טוב אמרתי להם, אמר לו יפה דנת, הוסיף לשאול אילו היה כזה מעשה אצלכם האיך הייתם דנים, השיב אלכסנדר היינו הורגים את שניהם והמטמון היה עובר לאוצר המלוכה, אמר אותו המלך האם במדינתכם יורד גשם, אמר הן, אמר לו האם השמש זורחת במדינתכם, השיב הן, אמר היש אצלכם בהמה דקה שצריכים למרעה טוב, אמר לו הן, אמר אותו המלך לא בזכותכם יורד גשם, ולא בזכותכם השמש זורחת, אלא בזכות הבהמות הצריכים בכך, דכתיב (תהלים לו ז) אדם ובהמה תושיע ה', אדם בזכות בהמה תושיע ה', ע"כ דברי המדרש.

ועל פי זה כתב ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' חוקת) ליתן טעם על מה שאמרו חז"ל (גיטין סב.) אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו, דהיינו שיהיה בעיניו שהוא אינו ראוי מצד מעשיו למזונות רק הוא ניזון בזכות הבהמה, ולכך הבהמה קודמת כי היא הסיבה אל המזונות, והסיבה קודמת אל המסובב, ועל פי זה אתי שפיר מה שמצינו שאמרה רבקה לאליעזר (בראשית כד יט) ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב, ודקדקו המפרשים למה הקדימה להשקות את אליעזר ואחר כך את הגמלים, הלא אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו, אמנם לפי דברינו מובן, דאף לגבי עצמו ראוי שיתן לבהמה קודם, בכדי שלא יתגאה בקרבו שניזון בזכות עצמו, אלא בזכות הבהמה, אבל אין מדרך המוסר לומר לאחר אתה ניזון בזכות הבהמה, ולכן כשהשקתה את אליעזר וגמליו, הקדימה ליתן לו קודם הגמלים, לומר ששותה בזכות עצמו, עכת"ד.

ובכן יובן מה שאמרו בני גד ובני ראובן לפני משה, גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו, שהקדימו מקניהם לטפם, כי מגודל ענוותנותם דימו בנפשם שאינם ראויים בזכות עצמם לזכות למזון ומחיה, אלא אדם בזכות בהמה תושיע ה', ולזה הקדימו מקניהם לפני טפם, כי הסיבה קודמת להמסובב, אבל כאשר משה רבינו דיבר אליהם, אמר להם בנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לצאנכם, כי אין מן המוסר לומר לאחרים שהם ניזונים בזכות בהמתם, אלא תלה מזונותיהם בזכות עצמם, ולזה הקדים טפם לפני מקניהם.

(שארית חיים, מהגה"ק ר' חיים יצחק אייזיק האלבערשטאם זצ"ל הי"ד אבד"ק סלאטפינא)

לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה

עס ווערט דערציילט אויפן גר"א פון ווילנא ז"ל, אמאל האט ער געהאט שטארקע ווייטאגן אויפן האלדז, און נאך ווען דער דאקטער האט אים באקוקט, האט ער פעסט געשטעלט אז עס איז דא דארטן א געשווילעכטס מיט אייטער, און עס איז א גרויסער סכנה אזוי צו בלייבן, נאר מ'מוז עס ווי שנעלער אפערירן, אבער דער ווילנער גאון האט נישט געוואלט זיך אפערירן.

דעמאלטס איז אין ווילנא געווען א פרוי וואס זי פלעגט אפשפרעכן אלע קראנקייטן און ווייטאגן, דורך דעם וואס זי זאגט א געוויסע 'לחש', און די חולים ווערן געזונט. דער גר"א האט מסכים געווען אז מ'זאל איר ברענגען צו אים, אפשר וועט דורך איר קומען פאר אים די רפואה, אבער ער האט מורא געהאט אפשר זענען אירע כוחות נישט פון די צד הקדושה, נאר ח"ו פון די צד הטומאה די סטרא אחרא, האט ער איר אנגעהויבן אויסצופרעגן פון האט זי באקומען די כח צו אויסהיילן מענטשן פון זייערע קראנקייטן.

האט זי אנגעהויבן צו דערציילן די מעשה אזוי, מיט יארן צוריק איז זי געווארן א אלמנה פון איר מאן, און זי איז געבליבן אין שטוב מיט קליינע קינדער, דאס ביסל געלט וואס איר מאן האט איבערגעלאזט האט זיך שוין אויס געלאזט, און זי האט נישט געהאט וואס צו געבן עסן פאר אירע קינדער.

ווען עס איז איר געווארן ביטער און שווער אויפן הארץ, איז זי איינמאל אין די פינסטערניש פונעם נאכט אריין אין בית המדרש, און געעפנט די צוויי טירן פונעם ארון קודש, און זיך אויסגעוויינט דאס ביטער הארץ פארן אויבישטער, ער זאל צוקוקן צו איר שווערער לאגע. נאך א לענגערע צייט פון פארגיסן הייסע טרערן, הערט זי א בת קול וואס זאגט איר אזוי, 'דו זאלסט אנהויבן צו אפשפרעכן פאר מענטשן וואס זענען קראנק, און פון דעם וועסטו האבן פרנסה', האט זי געפרעגט פארן בת קול, 'וואספארא לחש זאל איך זאגן?', האט די בת קול געענטפערט 'זאלסט נעמען א גלאז וואסער און מאכן א ברכה 'שהכל' און נאכן אויסטרינקען מאכן א 'בורא נפשות', און דורך דעם וועלן די קראנקע האבן א רפואה שלימה'. האט די פרוי אויסגעפירט אירע ווערטער און געזאגט פארן ווילנער גאון, 'פון דעמאלטס טוה איך אזוי ווי די בת קול האט מיר געזאגט, און די קראנקע האבן א רפואה, און איך האב פון דעם פרנסה'. ווען דער ווילנער גאון האט דאס געהערט, האט ער אנגעהויבן זייער שטארק צו לאכן, אז די געשווילעכטס פון די אייטער האט געפלאצט, און עס איז ארויס פון זיין מויל, אז עס האט שוין נישט אויסגעפעלט קיין אפאראציע און נישט מ'זאל דארפן אפשפרעכן.

נאכדעם האט דער ווילנער גאון דערציילט אזוי, אין די נאכט וואס די פרוי איז אריין אין בית המדרש, און אויסגעוויינט איר ביטער הארץ פארן באשעפער, איז ער געזיצן אין בית המדרש און געלערנט תורה, און דורך איר געוויינט האט ער נישט געקענט לערנען, האט ער געטראכט ביי זיך א עצה ווי אזוי ער קען בארוהיגן די פרוי כדי זי זאל ארויס גיין פון בית המדרש ער זאל ווייטער קענען לערנען, האט ער געשריגן פאר איר די עצה, און זי האט זיך פארגעשטעלט אז ס'איז געווען א בת קול פון הימל. האט דער ווילנער גאון געענדיגט זיינע ווערטער, אפילו איך האב נאר ארויס געזאגט די ווערטער פונעם מויל, אן צו טראכטן אז די ווערטער מיינע זאל פאר איר העלפן, פון דעסוועגן ווייל איך בין מקיים 'לא יחל דברו', איז מקוים געווארן 'ככל היוצא מפיו יעשה' וואס מ'זאגט איז השי"ת מקיים.